

**S
K
I
L
L**

AND
COMPETENCY
FOR ELDERLY

ทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ

OFFICE OF THE EDUCATION COUNCIL

379.12 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
ส 691 ท ทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ
กรุงเทพฯ : 2566
64 หน้า
1. ทักษะและสมรรถนะ 2. ผู้สูงอายุ 3. ชื่อเรื่อง

ทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ

สิ่งพิมพ์ สกศ. ลำดับที่ 14/2566
ISBN (E-book) 978-616-270-415-4
เผยแพร่ มีนาคม 2566
จัดทำโดย สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
99/20 ถนนสุขุโขทัย เขตดุสิต
กรุงเทพฯ 10300
โทรศัพท์ 0-2668-7123 ต่อ 2520
โทรสาร 0-2243-1128
เว็บไซต์ <http://www.onec.go.th>

**S
K
I
L
L**

AND
COMPETENCY
FOR ELDERLY

ทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ

OFFICE OF THE EDUCATION COUNCIL

คำนำ

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่เผชิญกับสถานการณ์สังคมสูงอายุ กล่าวคือมีสัดส่วนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป เกินกว่าร้อยละ 10 ของจำนวนประชากรในประเทศ ซึ่งในปี 2548 นับเป็นจุดเริ่มต้นของการเผชิญหน้ากับสังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) โดยอัตราของผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องสวนทางกับอัตราการเกิดที่มีอัตราลดลง ประกอบกับประชากรมีอายุยืนยาว ประเทศไทยจึงก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุโดยสมบูรณ์ (Complete - Aged Society) ในปี 2566 กล่าวคือมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 ส่งผลให้กลุ่มประชากรวัยพึ่งพิงที่เป็นกลุ่มสูงวัยเพิ่มมากขึ้น

จากการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของประชากรในประเทศส่งผลให้ผลิตภาพทางแรงงานลดน้อยลง ทำให้การพัฒนาความสามารถในการแข่งขัน และการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศชะลอตัว และการลดลงของแรงงานกระทบต่อการจัดเก็บภาษีเงินได้ แต่ภาครัฐกลับมีค่าใช้จ่ายในการพัฒนามาตรการและนโยบายเพื่อที่จะลดปัญหาที่เกิดจากสังคมสูงอายุ ซึ่งอาจนำไปสู่ภาวะขาดดุลทางการคลัง สถานการณ์ดังกล่าวไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อทางด้านเศรษฐกิจ แต่ยังส่งผลกระทบต่อสังคม เนื่องจากผู้สูงอายุเป็นวัยที่ต้องได้รับการดูแลทั้งสภาพร่างกาย จิตใจ และความเป็นอยู่ จากสถานการณ์ดังกล่าว การเตรียมความพร้อมและการพัฒนาคนทุกช่วงวัยให้มีทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยลดผลกระทบและช่วยให้คนทุกช่วงวัยสามารถดำรงชีวิตและพึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นคงในยุคที่สภาพแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและมีความพร้อมในการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในอนาคต

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในฐานะหน่วยงานที่มีหน้าที่ กำหนดนโยบายการศึกษาของชาติ ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการเรียนรู้ ตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย ในยุคดิจิทัลให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงและพร้อมรับมือกับสังคมสูงอายุ โดยได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (ววน.) ซึ่งดำเนินการร่วมกับคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ ในประเทศไทยและเพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะและสมรรถนะ ที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อมูลทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ รวมถึงแนวทางการพัฒนาทักษะและ สมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุประเทศไทย จะเป็นประโยชน์ต่อผู้กำหนด นโยบาย ผู้บริหาร หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ในการดำเนินงาน ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุเพื่อร่วมกันพัฒนาประเทศและเตรียมพร้อม ต่อการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ในอนาคต

(นายสุเทพ แก่งสันเทียะ)
เลขาธิการสภาการศึกษา

สารบัญ

คำนำ	ก
สารบัญ.....	ค
สังคมผู้สูงอายุ.....	1
สถานการณ์ของผู้สูงอายุในประเทศไทย.....	2
ผลกระทบจากสังคมสูงวัย ใน 4 มิติ	4
กฎหมาย นโยบาย และมาตรการ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ในประเทศไทย	7
ทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นของผู้สูงอายุในต่างประเทศ	15
ญี่ปุ่น	16
สิงคโปร์.....	19
สหราชอาณาจักร.....	22
ฟินแลนด์	28
สหรัฐอเมริกา	32
ออสเตรเลีย	35
ไทย.....	41

แนวทางการพัฒนาทักษะและสมรรถนะ ที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุใน ประเทศไทย.....	50
บรรณานุกรม	55
คณะผู้จัดทำ	57

อายุเท่าไรถึงเรียกว่าผู้สูงอายุ ?

แล้วสังคมผู้สูงอายุมีกี่ระดับ ?

“ผู้สูงอายุ” หมายถึง บุคคลที่มีอายุเกิน 60 ปีขึ้นไป

สังคมผู้สูงอายุแบ่งออกเป็น 3 ระดับ

ระดับการก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุ (Aging Society) หมายถึง สังคมนั้นมีสัดส่วนของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เกินกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ หรือเป็นสังคมที่มีสัดส่วนของประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป เกินกว่าร้อยละ 7 ของประชากรทั้งประเทศ

ระดับสังคมสูงอายุโดยสมบูรณ์ (Complete - Aged Society) หมายถึง สังคมที่มีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เกินกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งประเทศ หรือ สังคมที่มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป เกินกว่าร้อยละ 14 ของประชากรทั้งหมด

ระดับสังคมสูงอายุระดับสุดยอด (Super-Aged Society) หมายถึง สังคมที่มีสัดส่วนประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป เกินกว่าร้อยละ 28 ของประชากรทั้งประเทศ หรือเป็นสังคมที่มีประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไป เกินกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด

สถานการณ์ของผู้สูงอายุในประเทศไทย

จากข้อมูลสถิติของกรมกิจการผู้สูงอายุ (2566) พบว่าในปี 2565 ประเทศไทยมีประชากรทั้งสิ้น จำนวน 66,090,475 คน ซึ่งเป็นผู้สูงอายุ จำนวน 12,519,926 คน คิดเป็นร้อยละ 18.94 โดยแบ่งเป็นช่วงอายุ ดังนี้ 1) 60 – 69 ปี จำนวน 7,042,023 คน (ร้อยละ 59.25) 2) 70 – 79 ปี จำนวน 3,696,070 คน (ร้อยละ 29.52) 3) 80 ปีขึ้นไป จำนวน 1,781,833 คน (ร้อยละ 14.23) ตัวเลขดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าประเทศไทยกำลังจะก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (Complete - Aged Society) โดยในปี 2566 จะมีสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุถึงร้อยละ 20.1 ของประชากรทั้งหมด แต่อัตราการเกิดกลับเป็นไปในทิศทางตรงข้าม ซึ่งพบว่าอัตราการเกิดในปี 2565 มีเพียง 502,000 คน นอกจากนี้ ความก้าวหน้าทางการแพทย์ยังทำให้อายุขัยเฉลี่ยของประชากรสูงขึ้น โดยคาดว่าเพศชายจะมีอายุขัยเฉลี่ย 73.5 ปี และ เพศหญิง 80.5 ปี (มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย, 2564) ตัวเลขดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่ภาวะสังคมผู้สูงอายุระดับสุดยอด (Super - Aged Society) โดยคาดการณ์ว่าในปี 2583 จะมีผู้สูงอายุมากขึ้นถึงร้อยละ 31.4 ของประชากรในประเทศ

แนวโน้มผู้สูงอายุในประเทศไทย

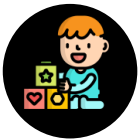
ประชากรไทย

2563

66.5 ล้านคน

2583

65.4 ล้านคน

ประชากรเยาว์วัย
(0 – 14 ปี)

ร้อยละ 16.9

ร้อยละ 12.8

ประชากรวัยแรงงาน
(15 – 59 ปี)

ร้อยละ 65

ร้อยละ 55.8

ประชากรสูงอายุ
(60 ปีขึ้นไป)

ร้อยละ 18.1

ผู้สูงอายุมีจำนวน 12 ล้านคน

ร้อยละ 31.4

ผู้สูงอายุมีจำนวน 20.5 ล้านคน

ผลกระทบจากสังคมสูงวัย

ใน 4 มิติ

มีทิศทางเศรษฐกิจ

การขาดแคลนแรงงาน ทำให้ผลิตภาพการผลิตลดลง ส่งผลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ซึ่งในอนาคตภาคธุรกิจอาจใช้เทคโนโลยีเข้ามาทดแทนแรงงาน แรงงานจึงต้องมีทักษะเฉพาะด้านเกี่ยวกับเทคโนโลยีนั้น ๆ รวมถึงทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะทางภาษาและการสื่อสาร ทักษะทางอารมณ์และสังคม ทักษะการบริหารจัดการ

ภาครัฐประสบกับภาระทางการคลัง เนื่องจากต้องใช้งบประมาณเพื่อจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุที่เพิ่มสูงขึ้น ขณะที่การจัดเก็บภาษีเงินได้จากรายได้แรงงานลดลง

ผู้สูงอายุขาดความมั่นคงทางการเงิน อันเนื่องมาจากการออมของวัยสูงอายุลดน้อยลง ส่งผลต่อการลงทุนในด้านต่าง ๆ

มีทัศนภาพ

ผู้สูงอายุขาดความรู้และทักษะการดูแลสุขภาพ
จึงมีความเสี่ยงด้านปัญหาของสุขภาพ

มีทิศทางสังคม

การเพิ่มขึ้นของจำนวนผู้สูงอายุ ทำให้วัยแรงงาน
ของครอบครัวรับภาระทางการเงินและการดูแล ซึ่งอาจเกิด
ปัญหาผู้สูงอายุถูกทอดทิ้ง

ผู้สูงอายุมีภาวะซึมเศร้าจากการอยู่แต่บ้านและไม่มีกิจกรรม
เพื่อสนับสนุนการเพิ่มทักษะและการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

มีสภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมในปัจจุบันไม่เอื้ออำนวยต่อผู้สูงอายุและ
ขาดความปลอดภัย อาทิ ไม่มีทางลาดหรือราวบันไดที่เหมาะสม
ที่อยู่อาศัยหรือที่สาธารณะไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวก
แก่ผู้สูงอายุ จึงส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่อาจ
เสี่ยงต่ออันตรายจากสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม

กฎหมาย นโยบาย และมาตรการ ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุในประเทศไทย

การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ทำให้ประเทศไทยได้ตระหนักถึงการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับผลกระทบที่เกิดจากสถานการณ์ดังกล่าว จึงมีการตรากฎหมาย กำหนดนโยบาย และมาตรการต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุในภาคส่วนต่าง ๆ

**พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ พ.ศ. 2546 แก้ไขเพิ่มเติม
ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2553 และ ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2560**

เป็นกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อให้ผู้สูงอายุมีสิทธิได้รับสวัสดิการและความช่วยเหลือจากรัฐ อาทิ การจ่ายเบี้ยยังชีพ การช่วยเหลือค่าโดยสารยานพาหนะ การประกอบอาชีพหรือฝึกอาชีพ รวมถึงเพื่อให้การดำเนินงานเกี่ยวกับการคุ้มครอง การส่งเสริม และการสนับสนุนต่อสิทธิและประโยชน์ของผู้สูงอายุ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580)

เป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล และใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกัน เพื่อร่วมกันขับเคลื่อนประเทศไปสู่เป้าหมาย โดยประเด็นผู้สูงอายุมียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง 2 ด้าน ได้แก่ **1) ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์** ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต เพื่อให้มีศักยภาพทักษะ ความรู้ จากการเรียนรู้ด้วยตัวเองในทุกช่วงวัย รวมถึงมุ่งส่งเสริมให้มีการจ้างงานผู้สูงอายุ เพื่อเป็นฟันเฟืองในการพัฒนาประเทศในอนาคตที่จะต้องเผชิญกับสังคมผู้สูงอายุ โดยเน้นส่งเสริมให้เกิดทักษะการดำรงชีวิต ทักษะอาชีพ ส่งเสริมด้านสาธารณสุข และหลักประกันทางสังคมที่สอดคล้องกับความจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต **2) ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม** ที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างพลังทางสังคมและดึงพลังเพื่อช่วยกัน

พัฒนาส่วนรวมของคนสามวัย ได้แก่ เยาวชนคนรุ่นใหม่ คนวัยทำงาน และผู้สูงอายุ เน้นการเตรียมความพร้อมในมิติเศรษฐกิจ สังคม สุขภาพ และสภาพแวดล้อม เพื่อรองรับสังคมสูงวัยอย่างมีคุณภาพ โดยมุ่งสนับสนุนการจ้างงานผู้สูงอายุ ส่งเสริมและฟื้นฟูศักยภาพและสมรรถนะ เพื่อสร้างคุณค่าของผู้สูงอายุ

กรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570)

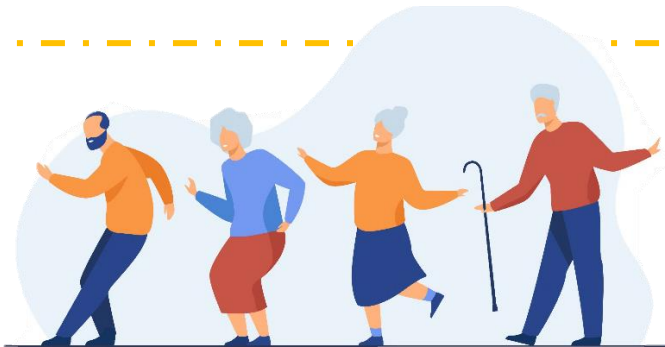
เป็นแผนสำคัญที่แปลงยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งเกิดจากการสังเคราะห์บริบทสถานการณ์และแนวทางในการพัฒนาของประเทศ โดยการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของประชากรถือเป็นสภาพแวดล้อมหนึ่งที่ต้องเตรียมพร้อมรับมือให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการเตรียมความพร้อมด้านกำลังคน ตามหมุดหมายที่ 12 ที่ระบุว่า “ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต” โดยมีเป้าหมายการส่งเสริมให้คนไทยมุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และได้รับการพัฒนาในทุกมิติให้มีสมรรถนะสูง สอดคล้องกับความต้องการของโลกยุคใหม่ และในประเด็นผู้สูงอายุได้มีกลยุทธ์ในการพัฒนาผู้สูงอายุให้เป็นพลังของสังคม โดยมุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้เกิดทักษะที่จำเป็น สร้างสภาพแวดล้อมและสังคมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ รวมถึงสนับสนุนผู้สูงอายุให้เป็นผู้ส่งต่อองค์ความรู้และประสบการณ์แก่คนรุ่นหลัง และสร้างโอกาสให้เกิดการจ้างงานผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้ทำงานตามความสามารถ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579

กระทรวงศึกษาธิการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติขึ้น เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งสร้างโอกาสและความเสมอภาคให้คนไทยทุกคนได้เข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้เป็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ ซึ่งมีเป้าหมายในการพัฒนาให้คนทุกช่วงวัยมีทักษะคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 มีทักษะความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพ ให้คนไทยสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามศักยภาพ และให้ความสำคัญกับผู้สูงอายุโดยสนับสนุนให้ได้รับการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิต เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศ

มาตรการขับเคลื่อนสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืน 4 มิติ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ ได้จัดทำมาตรการรองรับสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืน 4 มิติ โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสนับสนุนการขับเคลื่อนงานทุกมิติ (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2563) ดังนี้

1) มิติเศรษฐกิจ ได้แก่ การสร้างหลักประกันรายได้ยามสูงวัย การส่งเสริมการทำงานในยามสูงวัย การกระจายแหล่งการจ้างงานให้อยู่ใกล้ชุมชนชนบท การจูงใจให้คนต่างชาติที่มีคุณภาพมีโอกาสทำงานและพำนักในประเทศ

2) มิติสภาพแวดล้อม โดยการปรับแก้กฎหมายเพื่อให้เอื้อกับการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ อาทิ กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2548 กฎกระทรวงกำหนดลักษณะหรือการจัดให้มีอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก หรือบริการในอาคาร สถานที่ หรือบริการสาธารณะอื่น ๆ เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ได้ พ.ศ. 2555

3) มิติสุขภาพ ได้แก่ การบูรณาการกิจกรรมและทรัพยากรโดยศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตระดับตำบล การยกระดับผู้บริบาลอาสาฯ การจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูสุขภาพทุกอำเภอควบคู่กับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์ผู้ป่วยระยะกลาง

4) มิติสังคม โดยการเพิ่มบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการพัฒนาระบบรองรับสังคมสูงวัย การสร้างการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในการรองรับสังคมสูงวัยในชุมชน การกำหนดให้มีผู้พิทักษ์สิทธิผู้สูงอายุ และการส่งเสริมผู้ที่มีความพร้อมให้มีบุตรและชะลอการตั้งครรภ์ของผู้ที่ไม่พร้อม

จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางประชากร นำไปสู่สังคมสูงอายุ ทุกภาคส่วนจึงได้ตระหนักถึงการขับเคลื่อนนโยบายและมาตรการเกี่ยวกับผู้สูงอายุให้ไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม จึงได้มีการทำบันทึกข้อตกลงการบูรณาการความร่วมมือ 7 กระทรวง เรื่อง การพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต (กลุ่มผู้สูงอายุ) พ.ศ. 2565 – 2569 เพื่อให้การดำเนินงานต่างๆ สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ตามวิสัยทัศน์ผู้สูงอายุเป็นหลักชัยของสังคมอันเป็นไปตามกรอบการบูรณาการความร่วมมือการพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิตในผู้สูงอายุ **4S** ได้แก่ 1) **Social Participation** ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในสังคม 2) **Social Security** ส่งเสริมความมั่นคง ปลอดภัย 3) **Strong Health** ส่งเสริมสุขภาพให้แข็งแรง 4) **Smart Digital and Innovation** ส่งเสริมเทคโนโลยี

7 กระทรวง

ร่วมพัฒนาคนตลอดช่วงชีวิต (กลุ่มผู้สูงอายุ)

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ส่งเสริมศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพผู้สูงอายุ คุณภาพ โดยส่งเสริมความร่วมมือและให้หน่วยงานต่าง ๆ มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนงานและพัฒนาระบบ การดูแลผู้สูงอายุ รวมถึงสนับสนุนการขยายโรงเรียนผู้สูงอายุ ในทุกพื้นที่ ในศูนย์พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมอาชีพ ผู้สูงอายุ

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม

สนับสนุนความรู้และร่วมพัฒนาทักษะบุคลากรด้านการวิจัยและ การผลิตนวัตกรรมเพื่อผู้สูงอายุ ให้ความรู้ด้านวิชาการ เพื่อส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ อีกทั้งพัฒนาระบบโปรแกรมที่เชื่อมกับระบบฐานข้อมูลและ พัฒนาระบบเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ

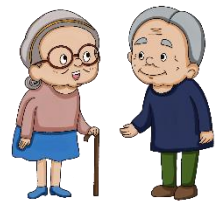

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

ส่งเสริมผู้ประกอบการให้เข้าถึงข้อมูลด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลและพัฒนา ความรู้ ความสามารถในการใช้ดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์และปลอดภัย รวมถึงให้การสนับสนุนการพัฒนาฐานข้อมูลเด็กปฐมวัย

กระทรวงมหาดไทย

สนับสนุนความรู้และร่วมพัฒนาทักษะบุคลากรด้านการวิจัยและ การผลิตนวัตกรรมเพื่อผู้สูงอายุ ให้ความรู้ด้านวิชาการเพื่อส่งเสริม สุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อผู้สูงอายุ อีกทั้งพัฒนา ระบบโปรแกรมที่เชื่อมกับระบบฐานข้อมูลและพัฒนาระบบเทคโนโลยี เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานด้านผู้สูงอายุ

กระทรวงแรงงาน

คุ้มครองและส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความมั่นคง
ในการทำงาน สนับสนุนการขยายอายุการทำงาน
และการประกอบอาชีพอิสระ เพื่อการสร้างรายได้
และลดภาระการพึ่งพิง รวมถึงสนับสนุนการพัฒนา
ฝีมือแรงงานและการฝึกอบรมอาชีพ
ตามความต้องการของผู้สูงอายุ

กระทรวงศึกษาธิการ

สนับสนุนการจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณภาพชีวิตและพัฒนา
ศักยภาพผู้สูงอายุให้มีศักยภาพในการสื่อสารทางภาษา
(อ่านออก เขียนได้) เพื่อให้ผู้สูงอายุรู้เท่าทันโลกและ
เพื่อส่งเสริมการมีงานทำ

กระทรวงสาธารณสุข

พัฒนาระบบบริการทางสุขภาพผู้สูงอายุ ให้มีสุขภาพ
ที่พึงประสงค์ พัฒนาระบบข้อมูลด้านสุขภาพผู้สูงอายุ
สนับสนุนการสร้างกิจกรรมสุขภาพแบบวิถีชีวิตใหม่
และพัฒนาศักยภาพบุคลากรเพื่อให้มีความสามารถ
ในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ

ทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นของผู้สูงอายุในต่างประเทศ

จากอัตราที่เพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้หลายประเทศต้องเผชิญกับภาวะสังคมผู้สูงอายุ และมีแนวโน้มว่าอัตราผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้นจนเป็นสภาพเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในอนาคต การเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างประชากรส่งผลต่อสภาพแวดล้อมในทุกมิติ แต่แต่ละประเทศจึงต้องเตรียมความพร้อมให้กับผู้สูงอายุเพื่อรับมือกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากภาวะดังกล่าว รวมถึงการพัฒนาผู้สูงอายุให้มีทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตประจำวัน เพื่อเตรียมความพร้อมและสร้างคุณค่าแก่ผู้สูงอายุ การศึกษาเพื่อค้นหาทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นต่อผู้สูงอายุจึงจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการกำหนดแนวทางเพื่อพัฒนาทักษะของผู้สูงอายุในอนาคต

จากการศึกษาทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นของผู้สูงอายุในประเทศที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ จำนวน 6 ประเทศ ได้แก่ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ สหราชอาณาจักร ฟินแลนด์ สหรัฐอเมริกา และออสเตรเลีย พบว่าประเทศที่เข้าสู่สังคมสูงอายุได้มีการค้นหาทักษะและสมรรถนะที่จำเป็น รวมถึงได้มีการกำหนดแนวทางเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในประเทศ ให้มีทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพและมั่นคง

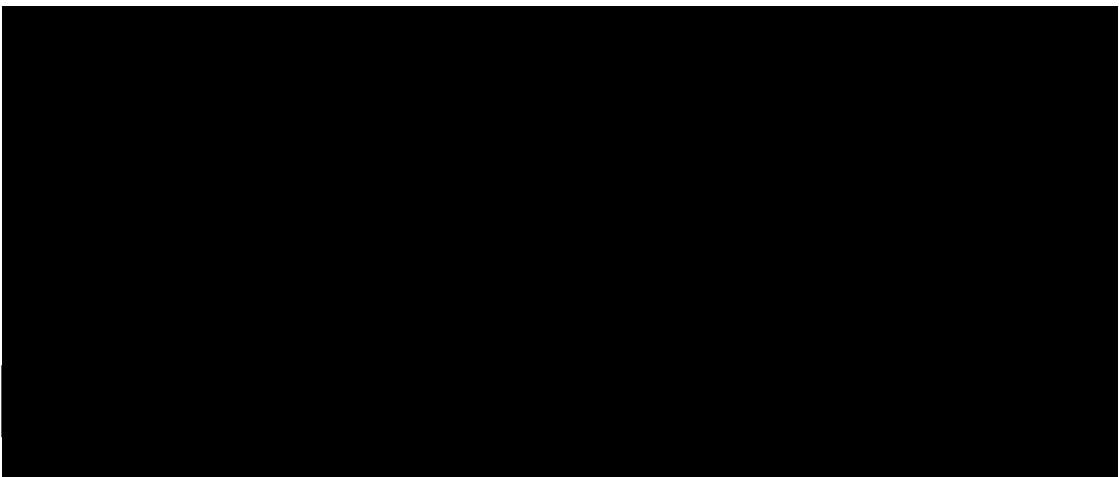
นิยามศัพท์::

ทักษะ หมายถึง ความสามารถของผู้สูงอายุที่จะดำเนินการเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้อย่างชำนาญ

สมรรถนะ หมายถึง กลุ่มของความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่ทำให้ผู้สูงอายุมีทักษะที่จำเป็นที่สามารถนำมาใช้ในการดำรงชีวิตและการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ស្ទឹងប៉ុល

ทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นของผู้สูงอายุในประเทศญี่ปุ่น

จากข้อมูลกระทรวงกิจการภายในประเทศและการสื่อสารของญี่ปุ่น (Ministry of Internal Affairs and Communications) พบว่าในปี 2565 ประชากรของประเทศญี่ปุ่นที่อายุมากกว่า 65 ปี มีจำนวนมากกว่า 36 ล้านคน ส่งผลให้ญี่ปุ่นกลายเป็นประเทศที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุมากที่สุดในโลก (กฤตพา, 2565) ซึ่งญี่ปุ่น

ได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุขั้นสุดยอด (Super – Aged society) มาตั้งแต่ปี 2014 สถานการณ์ดังกล่าวญี่ปุ่นจึงต้องมีการจัดการสังคมผู้สูงอายุ อาทิ ด้านแรงงาน ญี่ปุ่นได้ออกมาตรการขยายเวลาจ้างงานและการจ้างงานต่อเนื่องเพื่อลดผลกระทบจากการขาดแคลนแรงงาน ด้านการดูแลผู้สูงอายุ รัฐได้มีการดำเนินการวางโครงสร้างระบบสนับสนุนการดำรงชีวิตอย่างอิสระของผู้สูงอายุพร้อมกับการได้รับการดูแลที่มีคุณภาพ เช่น บ้านพักผู้สูงอายุ เครือข่ายบริการทางการแพทย์ ระบบประกันคุณภาพการบริการผู้สูงอายุ เป็นต้น นอกจากนี้รัฐบาลญี่ปุ่นยังให้ความสำคัญกับการสร้างสังคมให้มีศักยภาพในการดูแลผู้สูงอายุ โดยการสร้างพื้นที่จากความร่วมมือของทุกภาคส่วนเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้สูงอายุมีปฏิสัมพันธ์กับผู้คนรอบข้าง ด้านการศึกษา ญี่ปุ่นได้มุ่งเน้นการนำความรู้มาใช้ในการสร้างนวัตกรรมและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อเพิ่มทักษะและสมรรถนะของผู้สูงอายุให้สามารถเป็นพลังในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศและสามารถพึ่งพาตนเองได้ จากการศึกษาพบว่าทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นของผู้สูงอายุในประเทศญี่ปุ่นมีดังนี้

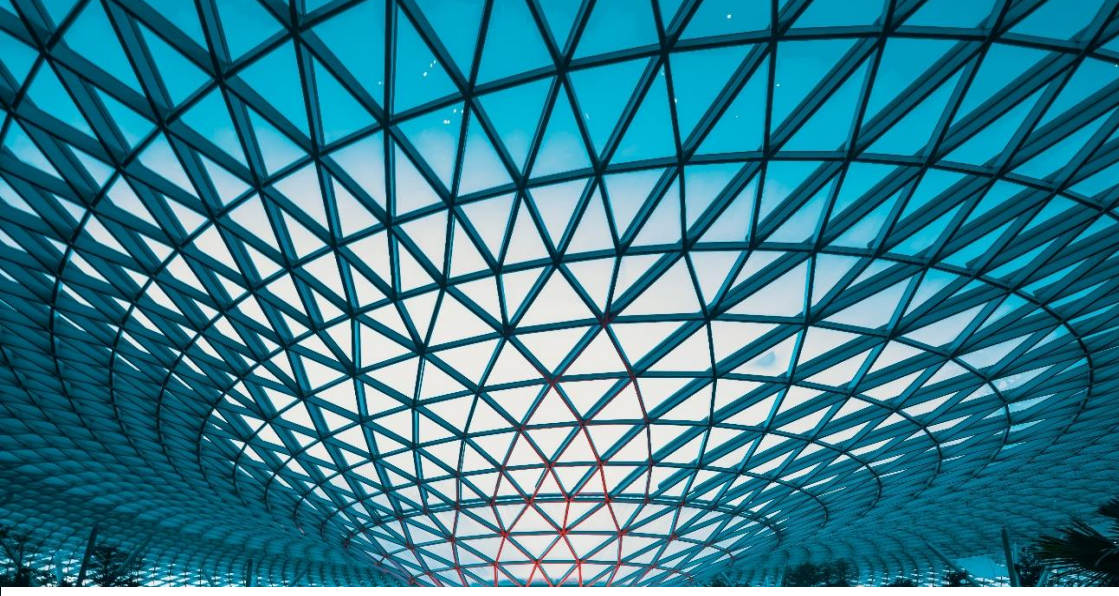

ทักษะ

1. การเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้/เรียนรู้ตลอดชีวิต
2. การปรับปรุงคุณภาพงานที่ตนทำอยู่เสมอ เพื่อเพิ่มโอกาสให้ได้รับการจ้างงานต่อเมื่ออายุมากขึ้น

สมรรถนะ

1. การพัฒนาตนเอง
2. การดำรงตนในสังคม
3. การจัดการสุขภาวะกายและจิต
4. การมีจิตสาธารณะ

สิงคโปร์

ทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นของผู้สูงอายุในประเทศสิงคโปร์

ปัจจุบันสิงคโปร์กลายเป็นประเทศที่มีสัดส่วนผู้สูงอายุมากที่สุด ในอาเซียน จนเกิดคำเรียกกลุ่มผู้สูงอายุว่าเป็น “คลื่นสีเงิน” (Silver Tsunami) ที่หมายถึงสึนามิของผู้สูงอายุที่เปลี่ยนเป็นไป และคาดว่าในปี ค.ศ. 2050 สิงคโปร์จะก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยระดับสุดยอด (Super - Aged Society) เป็นประเทศแรกในอาเซียน เนื่องจากจำนวนผู้สูงอายุในประเทศจะเพิ่มสูงขึ้นเป็น 3.08 ล้านคน หรือ

คิดเป็นร้อยละ 47 ของประชากรสิงคโปร์ รัฐบาลจึงพัฒนาแผนนโยบายช่วยเหลือผู้สูงอายุ อาทิ การสนับสนุนการเพิ่มทักษะและจัดหางาน เพื่อส่งเสริมการจ้างงานและเพิ่มผลิตภาพแรงงานให้แก่ภาคการผลิต รวมทั้งได้กำหนดทิศทางในการดูแลผู้สูงอายุตามแนวทาง “Ageing in place” โดยเน้นบทบาทของครอบครัวเป็นหลัก ร่วมกับสังคมรอบข้าง เป็นตัวช่วยดูแลผู้สูงอายุให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีในที่อยู่เดิม ซึ่งสิงคโปร์ยังมีระบบหลักประกันสุขภาพเป็นอันดับหนึ่งของโลก โดยเป็นระบบที่ผู้เข้าร่วมกองทุนต้องจ่ายเงินสมทบเข้ากองทุน ซึ่งเป็นการช่วยลดภาระค่ารักษาในยามชรา นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการสิงคโปร์ ได้จัดทำแพลตฟอร์ม Skills Future โดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้สูงอายุสามารถเรียนรู้ตลอดชีวิตผ่านแพลตฟอร์ม เพื่อยกระดับทักษะที่มีอยู่เดิม (Upskill) และพัฒนาทักษะใหม่ (Reskill) ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในยุคดิจิทัล จากการศึกษาพบว่าทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นของผู้สูงอายุในประเทศสิงคโปร์มีดังนี้

ทักษะ

สมรรถนะ

<p>1. การประกอบอาชีพเพื่อให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและการมีงานทำ หลังการเกษียณที่ได้มาตรฐานและสอดคล้องกับความจำเป็นในการดำรงชีวิต</p>	<p>1. การเรียนรู้ตลอดชีวิต 2. การฝึกอบรมต่าง ๆ เพื่อการทำงาน ภายหลังเกษียณอายุ 3. การวางแผนเพื่อเตรียมความพร้อม 4. การพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยี</p>
<p>2. การดำรงตนในสังคม</p>	<p>1. การมีส่วนร่วมในครอบครัวและสังคม 2. การเข้าร่วมกลุ่มหรือเครือข่ายทางสังคม 3. การปรับตัว 4. การมีจิตสาธารณะ</p>
<p>3. การจัดการสุขภาพกาย/จิต</p>	<p>1. การจัดการสุขภาพจิตของตนเอง 2. การเปลี่ยนความคิด</p>
<p>4. การจัดการการเงิน</p>	<p>การวางแผนการจัดการและการลงทุนให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิต</p>

สหราชอาณาจักร

ทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นของผู้สูงอายุในสหราชอาณาจักร

การก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของสหราชอาณาจักรส่งผลให้โครงสร้างทางครอบครัวเปลี่ยนแปลง ผู้สูงอายุต้องอาศัยตามลำพังและต้องพึ่งพาตัวเองด้วยเงินบำนาญที่เป็นรายได้หลักหรือแหล่งเดียว ซึ่งอาจทำให้ผู้สูงอายุเผชิญกับปัญหาทางการเงินและการดูแลสุขภาพในอนาคต ประกอบทักษะที่ผู้สูงอายุมืออยู่อาจไม่เพียงพอต่อการประกอบอาชีพ สหราชอาณาจักรจึงได้ตรากฎหมายและคตินโยบายขึ้นเพื่อดูแลผู้สูงอายุ ไม่ว่าจะเป็นด้านสุขภาพที่มีการจัดสวัสดิการค่ารักษาพยาบาล บริการทางด้านสุขภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย บริการช่วยเหลือดูแลสุขภาพ และบริการทางสังคม เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสุขภาพที่ดีของผู้สูงอายุ รวมถึงด้านการจ้างงานที่มีนโยบายยืดอายุการทำงานของแรงงานวัยเกษียณ แต่ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กลับพบว่าผู้มีอายุ 50 – 64 ปี โดนผลักให้ออกจากตลาดแรงงาน สหราชอาณาจักรจึงให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการเรียนรู้ของผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างทักษะที่จำเป็นให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งพบว่าทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นของผู้สูงอายุในสหราชอาณาจักรมีดังนี้

ทักษะ

สมรรถนะ

1. สุขภาวะ

1. ทักษะของการเข้าถึงการมีสุขภาพกายและจิตที่ดี
2. รับรู้และเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของชีวิต โดยมีมุมมองเชิงบวก
3. มีความยืดหยุ่นและประสิทธิภาพเพื่อเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ
4. มีทักษะทางสังคม
5. มีทักษะในการฟื้นฟูจิตใจ

2. การรู้หนังสือและการคำนวณขั้นพื้นฐาน

1. การฟัง การอ่าน การเขียนภาษาอังกฤษ
2. การคำนวณพื้นฐานและการคำนวณที่ใช้ในชีวิตประจำวัน

ทักษะ

สมรรถนะ

3. การเงินและสิทธิประโยชน์	<ol style="list-style-type: none">1.การจัดการข้อมูลทางการเงินเพื่อนำมาสู่การตัดสินใจทางการเงินได้อย่างเหมาะสม2. การทำธุรกรรมการเงินแบบดิจิทัล3. กฎหมายและสิทธิประโยชน์ของผู้สูงอายุ4.การทำพินัยกรรม
4. สื่อ สารสนเทศ เทคโนโลยี และดิจิทัล	<ol style="list-style-type: none">1. การเข้าถึงสื่อ สารสนเทศ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างปลอดภัย2. การวิเคราะห์ วิพากษ์ และประเมินสื่อ สารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัล3. การสร้างสรรค์เนื้อหาและข้อมูลสารสนเทศ4. การประยุกต์ใช้และสร้างการเปลี่ยนแปลง
5. การอยู่ในบ้านที่เหมาะสมและใช้ชีวิตอย่างปลอดภัย	<ol style="list-style-type: none">1. การขับรถและใช้ถนนและทางเท้าอย่างปลอดภัย2. การใช้ระบบขนส่งสาธารณะ3. การป้องกันตนเองจากสาธารณภัยและอาชญากรรม4. การเรียนรู้อุปกรณ์ในบ้านที่ออกแบบสำหรับทุกคน

ทักษะ

สมรรถนะ

<p>6. ความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยหรือพลเมืองตื่นรู้</p>	<ol style="list-style-type: none">1. การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีตามสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองที่ดีตามกฎหมาย2. การประกอบสัมมาชีพ3. การดำรงตนอยู่ในกรอบศีลธรรมอันดีงาม4. การมีจิตอาสา5. การไม่นิ่งดูดายต่อปัญหาพร้อมทั้งเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหานั้น ๆ
<p>7. การเรียนรู้ตลอดชีวิต</p>	<ol style="list-style-type: none">1. การมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้2. การมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้3. ความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง4. ความกระหายใคร่รู้5. การมีความสามารถในการเรียนรู้6. การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง7. ความสามารถในการสื่อสาร
<p>8. การแสดงออกในสังคม</p>	<ol style="list-style-type: none">1. การเข้ากลุ่มสังคม2. การปฏิสัมพันธ์กับบุคคลภายในและนอกครอบครัว3. การมีส่วนร่วมในชุมชน4. การเรียนรู้ระหว่างวัย

ทักษะ

สมรรถนะ

9. การถ่ายทอดความรู้แก่สังคม	<ol style="list-style-type: none">1. การมีความรู้ในเรื่องที่ตนเชี่ยวชาญ2. การถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์
10. การทำงานและประกอบอาชีพ	<ol style="list-style-type: none">1. การมีทัศนคติที่มีต่อการทำงาน2. การจัดการตนเอง3. การเป็นผู้นำ4. การทำงานเป็นทีม5. ความคิดสร้างสรรค์6. การคิดเชิงนวัตกรรม7. การแก้ปัญหาซับซ้อน8. ความเห็นอกเห็นใจ9. คณิตศาสตร์พื้นฐาน10. ภาษาอังกฤษเพื่อการทำงานและประกอบอาชีพ11. การทำงานจากบ้าน12. เทคโนโลยีการผลิต13. การคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาและความเข้าใจ เพื่อมาเสริมการใช้ปัญญาประดิษฐ์และระบบอัตโนมัติ14. การเป็นผู้ประกอบการ

ฟินแลนด์

ทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นของผู้สูงอายุในประเทศฟินแลนด์

ประเทศฟินแลนด์เป็นประเทศที่ประชากรแก่ตัวอย่างรวดเร็วที่สุดในกลุ่ม OECD (องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา) ส่วนหนึ่งเป็นเพราะผู้ที่เกิดในยุค Baby Boomer ระหว่างปี 2489 ถึง 2492 มีอายุมากขึ้นพร้อมกับการที่ผู้คนมีอายุที่ยืนยาวขึ้น โดยอายุขัยเฉลี่ยของผู้ที่มีอายุ 60 ปี อยู่ที่ 84 ปี นอกจากนี้ ยังพบว่าอายุของมารดาที่ให้กำเนิดบุตรครั้งแรกเพิ่มขึ้นและอัตราการเกิดใหม่ลดลง จึงส่งผลให้อัตราส่วนของผู้สูงอายุในประเทศเพิ่มสูงขึ้นอย่างก้าวกระโดด อย่างไรก็ตาม จากดัชนีการติดตามความเป็นอยู่ที่ดีของผู้สูงอายุ Global Age Watch ฟินแลนด์อยู่ในอันดับที่ 14 ซึ่งสะท้อนถึงการมีความมั่นคงของรายได้และสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตที่ดี จากการที่ฟินแลนด์มีโครงการ

บำนาญถ้วนหน้าซึ่งเป็นหลักประกันว่าผู้สูงอายุจะได้รับบำนาญและไม่มีปัญหาความยากจน นอกจากนี้หน่วยงานท้องถิ่นยังมีสวัสดิการต่างๆ เพื่อเอื้อต่อสังคมผู้สูงอายุ อาทิ สิ่งอำนวยความสะดวก ระบบขนส่งสาธารณะ สถานที่ออกกำลังกาย และแหล่งเรียนรู้ ในส่วนของการเตรียมความพร้อมการเข้าสู่วัยสูงอายุ ประเทศได้มีการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาผู้สูงอายุให้มีความสามารถในการพัฒนาตนเอง และสามารถกำหนดการดำเนินชีวิตด้วยตนเอง

อีกทั้งได้มุ่งพัฒนาและส่งเสริมความสามารถที่เป็นผลรวมของทักษะ โดยมีการกำหนดทักษะและสมรรถนะด้วยแนวคิด “แบบบ้านความสามารถในการทำงาน” (Work Ability House Model) ที่ครอบคลุมทักษะการทำงานและเชื่อมโยงกับบริบทการพัฒนาสังคม วัฒนธรรม กฎหมาย ความปลอดภัยในสังคม และการศึกษา และรูปแบบ “สภาพแวดล้อมสุขภาวะที่สร้างสรรค์” (Well-being Creativity Environment) ที่เชื่อมโยงการพัฒนาระดับบุคคลจนถึงระดับสังคม โดยมีเป้าหมายการพัฒนาทักษะและสมรรถนะแตกต่างกันตามวัตถุประสงค์ในการพัฒนา จึงสรุปทักษะและสมรรถนะของผู้สูงอายุในประเทศฟินแลนด์ ได้ดังนี้

ทักษะ

1. การเรียนรู้ตลอดชีวิต
2. การเป็นพลเมืองและชุมชน
3. การจัดการสุขภาพ/กาย/จิต
4. การจัดการการเงิน

สมรรถนะ

1. การสื่อสารในภาษาแม่และภาษาต่างประเทศ
2. ความสามารถทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี
3. ความสามารถด้านดิจิทัล
4. การเรียนรู้ที่จะเรียน
5. มนุษย์สัมพันธ์ ระหว่างวัฒนธรรมและสังคม
6. การเป็นพลเมืองที่ดี
7. ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ
8. การแสดงออกทางวัฒนธรรม

สหรัฐอเมริกา

ทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นของผู้สูงอายุในประเทศสหรัฐอเมริกา

สหรัฐอเมริกาเป็นอีกประเทศที่ก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุอย่างสมบูรณ์ (Complete-Aged Society) จากข้อมูลในปี 2564 พบว่า ประชากรของสหรัฐอเมริกาที่มีอายุมากกว่า 65 ปี มีมากถึง ร้อยละ 16.5 หรือประมาณ 54 ล้านคนจากประชากร ในประเทศทั้งหมด 328 ล้านคน โดยมีการคาดการณ์ ว่าในปี 2030 จะมีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นแตะ 74 ล้านคน (Reuters, 2564) การเปลี่ยนแปลงของสัดส่วนผู้สูงอายุ สหรัฐอเมริกาจึงให้ความสำคัญกับการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุ มีสุขภาพที่ดีและมีความเป็นอยู่ที่ดี เพื่อเป็นการพัฒนา และป้องกันไม่ให้เกิดวิกฤตทางด้านสุขภาพและ สังคมในอนาคต โดยมียุทธศาสตร์ผู้สูงอายุ และการป้องกันแห่งชาติ ที่มุ่งพัฒนา

สภาพแวดล้อมที่ดีต่อสุขภาพและปลอดภัย บริการทางคลินิกและการป้องกันชุมชน การจัดการความไม่เสมอภาคทางสุขภาพ และการส่งเสริม การพัฒนาทักษะและสมรรถนะของผู้สูงอายุ นอกจากการป้องกัน ในด้านสุขภาพและสังคม ด้านการจัดการทางการเงินยังเป็นสิ่งที่ สหรัฐอเมริกาได้ให้ความสำคัญ เนื่องจากสถานการณ์การล่งละเมิด ทางการเงินของผู้สูงอายุเป็นอาชญากรรมที่มีอัตราเติบโตเร็วที่สุดในประเทศ ซึ่งผู้สูงอายุตกเป็นเหยื่อและสูญเสียเงินถึง 2.9 พันล้านเหรียญ สหรัฐต่อปี จึงมีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการเงิน แก่ผู้สูงอายุ เพื่อสนับสนุนให้ผู้สูงอายุสามารถอยู่อย่างอิสระโดยไม่ถูก เอารัดเอาเปรียบ ซึ่งเป็นการดำเนินงานเชิงสถาบันเป็นส่วนใหญ่ โดยหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม นอกจากนี้สหรัฐ ฯ

ยังได้มีเป้าหมายเปิดรับผู้สูงอายุเข้าทำงานและสนับสนุนโครงการพัฒนาทักษะและสมรรถนะ เพื่อสร้างความมั่นคงทางการเงินให้กับผู้สูงอายุ อันนำไปสู่สุขภาพและชีวิตที่ดีขึ้น จากการศึกษาพบว่าสหรัฐอเมริกา มุ่งให้ประชากรผู้สูงอายุมีทักษะและสมรรถนะ ดังนี้

ทักษะ

1. การจัดการสุขภาพกายและจิตใจ
2. การดำรงตนในสังคม
3. การจัดการการเงิน
4. การสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ดี

สมรรถนะ

1. ความเข้าใจข้อมูลสุขภาพ
2. ความสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง
3. ความตระหนักรู้เกี่ยวกับการเงิน
4. ความสามารถในการรักษาความสัมพันธ์ที่ดี

ออสเตรเลีย

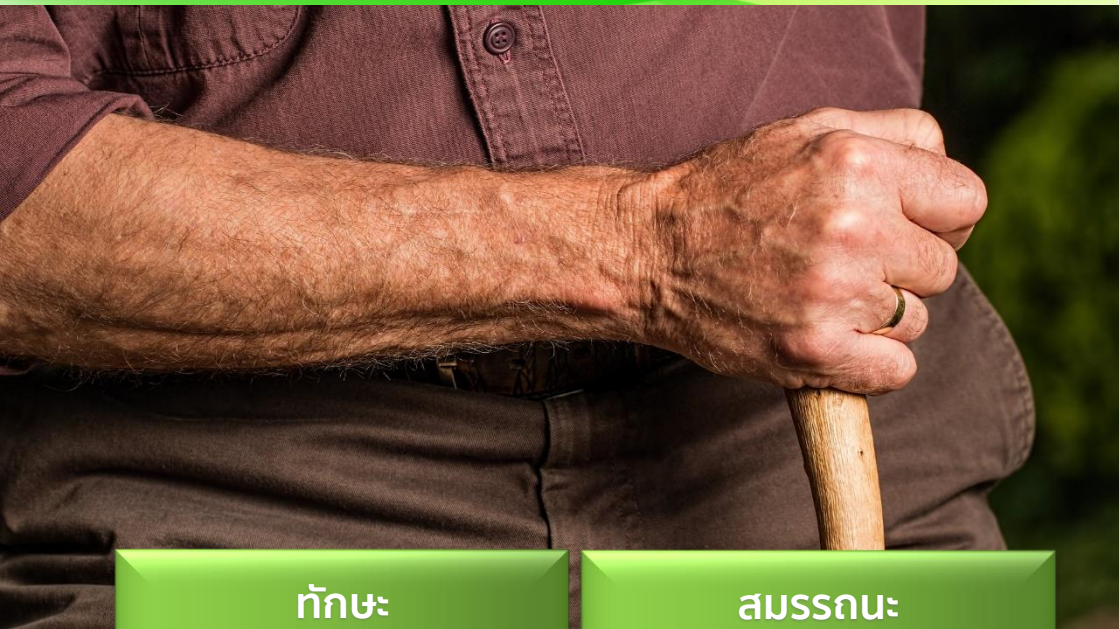

ทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นของผู้สูงอายุในประเทศออสเตรเลีย

สัดส่วนผู้สูงอายุในประเทศออสเตรเลียที่มีอัตราเติบโตอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อมิติต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ แต่อย่างไรก็ตาม ประชากรผู้สูงอายุของออสเตรเลียกลับมีมุมมองเชิงบวกและความพึงพอใจในชีวิต เนื่องจากผู้สูงอายุในประเทศมีความพร้อมด้านที่อยู่อาศัย สภาพแวดล้อม สังคมที่ดี ความรู้ และโอกาสในการทำงาน โดยประเทศออสเตรเลียติดอยู่ในอันดับ 3 ของโลกที่มีสวัสดิการที่ดีที่สุด นับว่าเป็นประเทศหนึ่งที่มีการบริหารจัดการด้านผู้สูงอายุที่ดี ซึ่งออสเตรเลียได้จัดให้มีระบบเงินบำนาญถึง 3 ส่วน ได้แก่ เงินบำนาญจากการจ่ายภาษี ตลอดการทำงานที่ผ่านมา เงินบำนาญจากบริษัทนายจ้างเก่า และเงินบำนาญจากบัญชีเงินออมเพื่อการเกษียณ ทำให้ผู้สูงอายุมีรายได้ในยามเกษียณ อีกทั้งยังมีบริการดูแลผู้สูงอายุ (Age care) ที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้สูงอายุด้วยการบริการต่าง ๆ เช่น การช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน การให้อุปกรณ์ช่วยพยุง การต่อเติมพื้นที่เพื่อป้องกันอุบัติเหตุ การดูแลเรื่องส่วนตัว ตลอดจนการดูแลด้านสุขภาพโดยพยาบาล ทั้งนี้ ออสเตรเลียได้ให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการส่งเสริมผู้สูงอายุให้เป็น

ผู้สูงวัยเชิงบวก (Positive Aging) มากกว่ามองผู้สูงอายุว่าเป็นปัญหาของสังคม โดยส่งเสริมให้ผู้สูงอายุในประเทศเป็นผู้ที่มีความตื่นตัว มีพลัง สามารถใช้ชีวิตด้วยตนเอง จึงได้มีการจัดทำยุทธศาสตร์ Positive Ageing Strategy 2016-2026 เพื่อเป็นแนวในการขับเคลื่อนงานด้านผู้สูงอายุและส่งเสริมทักษะที่สำคัญของผู้สูงอายุเชิงบวก ซึ่งประกอบด้วย ทักษะและสมรรถนะ ดังนี้

ทักษะ

สมรรถนะ

1. ความปลอดภัยในชีวิต

1. ความรู้และความสามารถในการเข้าถึงและการใช้ระบบขนส่งสาธารณะและของชุมชน
2. ความรู้เกี่ยวกับการได้รับการอุดหนุนในการเดินทาง
3. ทักษะในการขับขีรถยนต์ จักรยาน และการเดินเท้าอย่างปลอดภัย
4. ความรู้และความสามารถในการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกของพื้นที่และสถานที่สาธารณะ
6. ความรู้และทักษะในการป้องกันอาชญากรรม และการเตรียมพร้อมรับมือเหตุฉุกเฉิน

2. การพึ่งตนเองและการมีสุขภาพที่ดี

1. ความรู้และสามารถเข้าถึงบริการด้านการดูแลผู้สูงอายุและการดูแลสุขภาพที่มีทรัพยากรเพียงพอและมีราคาที่เหมาะสม
2. ความรู้และความสามารถในการเข้าถึงบริการช่วยเหลือเฉพาะทางสำหรับผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม
3. ความสามารถในการสร้างเครือข่ายผู้สูงอายุเพื่อการกระตุ้นส่งเสริมการดูแลสุขภาพซึ่งกันและกัน
4. ความรู้และความสามารถในการออกกำลังกายที่เหมาะสมและการใช้อุปกรณ์ออกกำลังกายที่เหมาะสม
5. ความรู้ในด้านโภชนาการและความสามารถในการเลือกและทำอาหารที่ถูกต้องหลักโภชนาการ
6. ความสามารถวางแผนรวมถึงอนาคตทางการเงินและการเพิ่มรายได้หลังเกษียณ
7. ความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการจ้างงาน และการเป็นผู้ประกอบการ
8. ทักษะของการเรียนรู้ตลอดชีวิตและความสามารถในการเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตและกิจกรรมที่หลากหลาย
9. ความรู้และความสามารถในการเข้าถึงและใช้สื่อ เทคโนโลยี สารสนเทศ ดิจิทัล และอุปกรณ์อัจฉริยะ

	<ol style="list-style-type: none"> 10. ความรู้เกี่ยวกับสิทธิต่างๆ ในการเช่าซื้อ หรือการเข้าพักอาศัยในที่พักอาศัยรูปแบบต่างๆ 11. ความเข้าใจในเรื่องลักษณะของบ้านผลิตภัณฑ์และเครื่องใช้ภายในบ้านที่ใช้หลักการออกแบบอย่างเท่าเทียมและเหมาะสมกับผู้สูงอายุ 12. การมีเจตคติที่ดีต่อการสูงวัยและเห็นคุณค่าในตนเอง
<p>3. การมีส่วนร่วมและการสื่อสารในชุมชน</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. การวางแผนชีวิตเพื่อเตรียมตัวก่อนเกษียณในการมีส่วนร่วมกิจกรรมตามความสนใจ 2. การเป็นอาสาสมัครในด้านต่างๆ ในชุมชน 3. ความสามารถในการดูแลสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ 4. การเรียนรู้ร่วมกันระหว่างช่วงวัย 5. ความสามารถการติดตามและการสื่อสารข้อมูลต่างๆ ในชุมชน 6. การมีส่วนร่วมในการหยิบยกประเด็นปัญหา การตัดสินใจในการดำเนินการและให้คำแนะนำในประเด็นที่ส่งผลกระทบต่อผู้สูงอายุและชุมชน

4. ทักษะการทำงานในปัจจุบันและอนาคต

1. การใช้ดิจิทัล
2. ความคิดริเริ่มและนวัตกรรม
3. ความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต
4. การคำนวณ
5. การสื่อสาร
6. การวางแผนและจัดการ
7. การแก้ปัญหา
8. การอ่าน
9. การทำงานเป็นทีม
10. การเขียน
11. การปรับตัวและความยืดหยุ่น

ไทย

ทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นของผู้สูงอายุในประเทศไทย

จากการศึกษาทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นของผู้สูงอายุในต่างประเทศ นำมาสู่การสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อค้นหาทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นต่อผู้สูงอายุในประเทศไทย ประกอบกับการนำผลที่ได้เข้าสู่การสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญ ตัวแทนผู้สูงอายุ และบุคลากรจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่ทำงานเกี่ยวกับด้านผู้สูงอายุ พบว่าทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นของผู้สูงอายุของประเทศไทย มีจำนวน 10 ทักษะ ดังนี้

1. ทักษะการวางแผนเพื่อพัฒนาตนเอง

เป็นทักษะที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ การรู้จักวางแผนจะช่วยให้เห็นโอกาสและข้อผิดพลาดของตน นำมาซึ่งการเรียนรู้และนำไปสู่พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ประกอบไปด้วยสมรรถนะที่จำเป็น คือ

- 1.1 การมีกรอบคิดในทางพัฒนา (Growth mindset)
- 1.2 การวิเคราะห์ตนเอง
- 1.3 การออกแบบแผนเพื่อพัฒนาตนเอง
- 1.4 การสร้างพลังใจในการพัฒนาตนเอง

2. ทักษะทางสุขภาพ: เป็นทักษะที่ผู้สูงอายุควรมีอย่างยิ่ง

เนื่องจากอายุที่มากขึ้นส่งผลให้ร่างกายและสุขภาพถดถอยตาม ผู้สูงอายุจึงต้องมีทักษะดังกล่าว เพื่อดูแลตนเองทั้งร่างกายและจิตใจ เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของตนเอง และลดภาระพึ่งพิง ประกอบไปด้วยสมรรถนะที่จำเป็น คือ

- 2.1 การเข้าถึงการมีสุขภาพกายและจิตที่ดี เช่น ความรู้ในด้านโภชนาการ การคุมอาหาร การออกกำลังกายและการใช้อุปกรณ์การออกกำลังกายที่เหมาะสม การดูแลสุขภาพใจ การพักผ่อน การทำงานศิลปะและหัตถกรรม

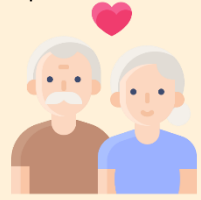
2.2 ความสามารถในการเผชิญกับปัญหาและการเปลี่ยนแปลง
โดยการรับรู้ เข้าใจ และยอมรับการเปลี่ยนแปลงของชีวิตโดยมีมุมมองเชิงบวก

2.3 ความเห็นคุณค่าในตนเอง

2.4 การมีความฉลาดทางอารมณ์

2.5 การมีทักษะในการฟื้นฟู

2.6 ความสามารถในการใช้เครื่องมือ

สมัยใหม่ในการดูแลสุขภาพ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ แอปพลิเคชัน

3. ทักษะการรู้หนังสือและการคำนวณขั้นพื้นฐาน

เป็นทักษะพื้นฐานเพื่อการเรียนรู้และทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ
อันนำไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิต ประกอบไปด้วยสมรรถนะ
ที่จำเป็น คือ

3.1 การพูด การฟัง การอ่าน การเขียนภาษาไทยและ
ภาษาอังกฤษ

3.2 การฟังและอ่านภาษาเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ

3.3 การคำนวณพื้นฐานและการคำนวณที่ใช้ในชีวิต
ประจำวัน เช่น ความสามารถคำนวณการชำระค่าเสียภาษีได้ คำนวณพื้นที่
ของบ้าน สามารถสรุปสถานะทางการเงินและคาดการณ์รายได้ในอนาคตได้

3.4 สามารถใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันและ
บันทึกผลได้อย่างถูกต้อง แม่นยำ เช่น การวัดความดันโลหิต การวัด
อุณหภูมิร่างกาย

4. ทักษะการวางแผนและจัดการการเงิน เป็นทักษะจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งควรเตรียมตัวและฝึกทักษะดังกล่าวตั้งแต่วัยทำงาน อันเป็นหลักประกันทางการเงินยามสูงอายุ ประกอบไปด้วยสมรรถนะที่จำเป็น คือ

4.1 การจัดการข้อมูลทางการเงินเพื่อนำมาสู่การตัดสินใจทางการเงินได้อย่างเหมาะสม ได้แก่ การเข้าถึงข้อมูลทางการเงิน การวิเคราะห์ข้อมูลทางการเงิน การประเมินข้อมูลทางการเงิน การตัดสินใจทางการเงิน

4.2 การจัดการการเงินในแต่ละวัน

4.3 การทำบัญชีรับ-จ่าย

4.4 การวางแผนและการออมเงิน

4.5 การทำธุรกรรมการเงินแบบดิจิทัล

4.6 ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและสิทธิประโยชน์

ของผู้สูงอายุและการทำพินัยกรรม

5. ทักษะทางด้านสื่อ สารสนเทศ เทคโนโลยี และดิจิทัล เป็นทักษะที่ช่วยให้ผู้สูงอายุเข้าถึงข้อมูล ข่าวสาร และการติดต่อสื่อสารในปัจจุบัน ทักษะดังกล่าวจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในยุคดิจิทัล ประกอบด้วยสมรรถนะที่จำเป็น คือ

5.1 ระดับพื้นฐาน ได้แก่

(1) การเข้าถึงสื่อ สารสนเทศ และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างปลอดภัย เช่น ในระดับเบื้องต้นที่ควรมีคือ รู้จักอุปกรณ์และเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของอุปกรณ์ดิจิทัลที่ใช้ประจำ เช่น โทรศัพท์มือถือ

คอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต การรับ-ส่งอีเมล การใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่ช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่น ๆ ในสังคมได้ง่ายและรวดเร็วส่งต่อ และกระจายข้อมูลให้กับผู้อื่นได้อย่างปลอดภัย ทักษะการป้องกันการเข้าถึงข้อมูลทางการเงิน การสั่งอาหารบนแอปพลิเคชัน สามารถป้องกัน

ข้อมูลลงในฐานข้อมูลต่าง ๆ ได้ ส่วนระดับที่สูงขึ้น คือ รู้จักวิธีต่าง ๆ ในการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต เช่น บลูทูธ Wi-Fi ฮอตสปอต รู้เท่าทันตนเอง ในขณะที่เปิดรับสื่อ จัดสรรเวลาการใช้สื่อ และเทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม (2) การวิเคราะห์ วิพากษ์ และประเมินสื่อ สารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ประเมินคุณค่าและความน่าเชื่อถือของสื่อ มีวิจารณญาณในการรับสื่อ สารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัล ตระหนักถึงผลกระทบของการเผยแพร่สื่อ สารสนเทศ และเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีต่อตนเอง ผู้อื่น และสังคม

5.2 ระดับก้าวหน้า ได้แก่ (1) การสร้างสรรค์

เนื้อหาและข้อมูลสารสนเทศ เช่น ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการออกแบบ และสร้างสรรค์ข้อมูลสารสนเทศ โดยคำนึงถึงประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลร่วมกับคนทั้งในวัยเดียวกันและต่างวัยอย่างสร้างสรรค์ แสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากช่องทางหลากหลายเพื่อต่อยอดความรู้เดิมที่ตนเองมี เรียบเรียงข้อมูลและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ของตนเองให้กับผู้อื่น (2) การประยุกต์ใช้และสร้างการเปลี่ยนแปลง เช่น ตระหนักถึงบทบาทของตนเองในการสร้างและใช้สื่อ สารสนเทศ เพื่อแสดงออกในฐานะพลเมือง ริเริ่ม และมีส่วนร่วมในการสร้างและใช้สื่อ สารสนเทศในการแก้ไขปัญหา ตรวจสอบ และสร้างการเปลี่ยนแปลงในทางบวก และเป็นประโยชน์ให้เกิดขึ้นในระดับบุคคล กลุ่ม หรือสังคม

6. ทักษะการใช้ชีวิตในบ้านและนอกบ้านอย่างปลอดภัย

ในการดำรงชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุจำเป็นต้องมีทักษะดังกล่าวเพื่อป้องกันอุบัติเหตุ และรู้จักใช้สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อเอื้อต่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดีและลดอันตรายอันเกิดจากสิ่งรอบตัว ประกอบไปด้วยสมรรถนะที่จำเป็น คือ

6.1 ความรู้เกี่ยวกับสิทธิต่าง ๆ ในการเช่า ซื้อ หรือการเช่า พักอาศัยในที่พักอาศัยรูปแบบต่าง ๆ หมู่บ้านสำหรับผู้สูงอายุ

6.2 การป้องกันอุบัติเหตุต่าง ๆ เมื่ออยู่ภายนอกบ้าน เช่น การขับรถยนต์ จักรยาน และใช้ถนนและทางเท้าอย่างปลอดภัย

6.3 ความสามารถในการใช้ระบบขนส่งสาธารณะ ความรู้เกี่ยวกับการได้รับการอุดหนุนในการเดินทาง

6.4 ความรู้และความสามารถในการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกของพื้นที่และสถานที่สาธารณะ

6.5 การป้องกันตนเองจากการถูกทำร้ายและการเตรียมพร้อมรับมือเหตุฉุกเฉิน

6.6 ความเข้าใจในเรื่องลักษณะของบ้าน ผลิตภัณฑ์และเครื่องใช้ภายในบ้านที่ใช้หลักการออกแบบอย่างเท่าเทียมและเหมาะสมกับผู้สูงอายุ (Universal design)

6.7 ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายในชีวิตประจำวัน เช่น กฎหมายที่เกี่ยวกับการประกันชีวิต กฎหมายเกี่ยวกับมิจจาชีพทางออนไลน์

6.8 ทักษะการส่งสัญญาณขอความช่วยเหลือจากคนในครอบครัวหรือหน่วยงานของรัฐ

7. ทักษะของความเป็นพลเมืองประชาธิปไตยหรือพลเมืองตื่นรู้

เพื่อร่วมสร้างสังคมที่มีความยุติธรรมและโปร่งใส อันนำไปสู่การขับเคลื่อนประเทศให้มีความเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริง ประกอบไปด้วยสมรรถนะที่จำเป็น คือ

7.1 การปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดี ปฏิบัติตนตามสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองที่ดีตามกฎหมาย

7.2 การดำรงตนอยู่ในกรอบศีลธรรมอันดีงาม

7.3 การมีจิตอาสาหรือจิตสาธารณะ เอื้อเฟื้อแบ่งปัน ใช้ศักยภาพของตัว自己有อยู่ช่วยเหลือหรือสร้างประโยชน์ให้กับผู้อื่นและสังคมอย่างสม่ำเสมอ

7.4 การไม่นิ่งดูดายต่อปัญหา โดยไม่นิ่งดูดายต่อปัญหาที่เกิดขึ้นกับสังคมส่วนรวม ให้ความสนใจศึกษาข้อมูล เพื่อทำความเข้าใจ

และวิเคราะห์ถึงสาเหตุ พร้อมทั้งเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา นั้น ๆ โดยเริ่มจากตนเอง

7.5 การมีสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม ยึดถือประโยชน์ของส่วนรวมเป็นคุณค่าหลักในการดำเนินชีวิต ให้ความสำคัญต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการสร้างหรือพัฒนาความเป็นธรรม ความเสมอภาค ความพาสูกร่วมกันของคนในสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต

8. ทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นทักษะที่เป็นรากฐานสำคัญในการเพิ่มพูนทักษะอื่น ๆ การเรียนรู้ตลอดชีวิตทำให้ผู้สูงอายุมีองค์ความรู้ที่สามารถนำมาพัฒนาตนเองและช่วยสร้างตนให้เป็นผู้สูงอายุที่มีคุณภาพ ประกอบไปด้วยสมรรถนะที่จำเป็น คือ

8.1 การมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ซึ่งเล็งเห็นประโยชน์และความสำคัญของการเรียนรู้ โดยตระหนักว่าชีวิต คือ การเรียนรู้ และเป็นส่วนที่จะช่วยในการพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

8.2 การมีแรงจูงใจใฝ่เรียนรู้ เป็นลักษณะภายในที่เป็นแรงผลักดันให้บุคคลแสดงความต้องการที่จะประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ โดยมีความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ให้สำเร็จ มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง มีความกระหายใคร่รู้ มีจิตใจรักที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ แสวงหาโอกาสที่จะเรียนรู้ทั้งจากการเรียนรู้ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะของตนเองอยู่เสมอ

8.3 การมีความสามารถในการเรียนรู้ คือมีทักษะในการเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้แก่ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปประเด็นข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับ รวมทั้งมีความสามารถในการอ่านเขียน และการเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น

8.4 การมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง คือ ความสามารถในการสืบค้นข้อมูลความรู้ต่าง ๆ จากแหล่งหรือสื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย

8.5 การมีความสามารถในการสื่อสาร หมายถึง ความสามารถในการพูด เขียนหรือสื่อสารถ่ายทอดข้อมูลความรู้ หรือความคิดเห็นต่าง ๆ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องกับบุคคลอื่น และมีความสามารถในการฟังเพื่อรับข้อมูลความรู้ ทักษะและความคิดเห็นต่าง ๆ

9. ทักษะการใช้ชีวิตในสังคม เป็นทักษะที่ช่วยให้ผู้สูงอายุมีสัมพันธอันดีและรู้จักการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ประกอบไปด้วยสมรรถนะที่จำเป็น คือ

9.1 ความสามารถในการวางแผนชีวิตเพื่อเตรียมตัวก่อนเกษียณในการมีส่วนร่วมกิจกรรมตามความสนใจ

9.2 การเรียนรู้ระหว่างวัยและการรักษาความสัมพันธ์

ในครอบครัว

9.3 การประนีประนอมต่อรองกับคนรุ่นใหม่

9.4 การเข้าสังคมโดยการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

9.5 ความเข้าใจความต่างวัฒนธรรม

9.6 การมีส่วนร่วมในชุมชน

9.7 การมีความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการเป็นอาสาสมัคร

ในด้านต่าง ๆ ในชุมชน

9.8 ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์

10. ทักษะเพื่อการทำงานและประกอบอาชีพ เป็นทักษะที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุสามารถประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับอายุและสภาพร่างกาย เพื่อมีรายได้เลี้ยงชีพ ประกอบไปด้วยสมรรถนะที่จำเป็น คือ

10.1 การมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน

10.2 ความสามารถในการวางแผน

เพื่อการพัฒนาตนเองสำหรับการทำงานพิเศษ การทำงานต่อเนื่อง หรือการเปลี่ยนอาชีพใหม่

10.3 ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้แก่

การทำงานเป็นทีม การเป็นผู้นำและเป็นผู้ตามที่ดี ความสามารถในการยืดหยุ่นและการปรับตัว ความเห็นอกเห็นใจ

10.4 ความรู้ทางคณิตศาสตร์พื้นฐานเพื่อการทำงาน
ความสามารถในการการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน

10.5 ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษหรือภาษาอื่น
เพื่อการทำงานและประกอบอาชีพ

10.6 ความสามารถในการใช้อุปกรณ์สำนักงาน

10.7 ความสามารถในการใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยี
เพื่อรองรับการทำงานจากบ้าน เช่น การบริการคลาวด์ การใช้ซอฟต์แวร์
ประชุม และการนำเสนองานผ่านระบบออนไลน์

10.8 ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการผลิต ได้แก่
ทักษะทางด้านเครื่องจักร และแอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น การควบคุมหุ่นยนต์
การใช้ปัญญาประดิษฐ์ การใช้ระบบอัตโนมัติ การวิเคราะห์และใช้ข้อมูล
ขนาดใหญ่

10.9 ความสามารถในการคิดเพื่อพัฒนาการทำงาน
ได้แก่ การคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์
ความคิดเชิงนวัตกรรม

10.10 ความสามารถในการเป็นผู้ประกอบการ ได้แก่
ความรู้ด้านกฎหมายท้องถิ่นและงานฝีมือ (กรณีที่เป็นพื้นที่มีกฎหมาย)
การบริหารจัดการ การจัดสรรเงินเพื่อลงทุนทำธุรกิจ การประเมิน
ความเสี่ยง การใช้ภาษาเพื่อการประกอบการ การเจรจาต่อรอง การตลาด
ดิจิทัล การใช้โซเชียลมีเดียเพื่อการค้าขาย พาณิชยอิเล็กทรอนิกส์
การใช้แพลตฟอร์มค้าขายออนไลน์ การเขียนคอนเทนต์ การทำกราฟฟิก
การตัดต่อวิดีโอ การออกแบบเว็บไซต์ การมีจิตบริการ

10.11 ความสามารถในการทำงานหลายอาชีพ

10.12 การป้องกันความเสี่ยงจากการประกอบอาชีพ

10.13 ความสามารถในการปรับตัวกับงานอาชีพเดิมและ
อาชีพใหม่

แนวทางการพัฒนาทักษะและสมรรถนะ ที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทย

รัฐบาลกำหนดให้มีคณะกรรมการที่มีรูปแบบเป็นคณะกรรมการอิสระ โดยพิจารณาองค์ประกอบของคณะกรรมการจากบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ เพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการดำเนินการศึกษา จัดทำข้อเสนอแนะ ร่างกฎหมาย กฎ ระเบียบ และข้อบังคับที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนาทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ ในประเด็นที่เกี่ยวข้อง 4 ประเด็นสำคัญ ดังนี้

- 1) การให้การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต
- 2) การกำหนดบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบ รวมถึงสิทธิประโยชน์ กับภาคเอกชนหรือชุมชนที่ดำเนินการด้านพัฒนาทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ
- 3) การปลุกจิตสำนึกให้คนทุกวัยในสังคมตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ
- 4) การสร้างแรงจูงใจให้คนทุกวัยในสังคมตระหนักถึงความจำเป็นในการพัฒนาทักษะและสมรรถนะของตนเองอยู่เสมอตลอดชีวิต

รัฐบาลกำหนดกลไกตัวแทน เพื่อร่วมจัดทำ
ทิศทางการพัฒนาทักษะและสมรรถนะสำหรับชีวิต
และการทำงานของผู้สูงอายุ ในรูปแบบการทำงาน
แบบบูรณาการจากทุกภาคส่วน รวมถึงจัดตั้งกองทุน
พัฒนาระบบนิเวศการเรียนรู้แห่งชาติ เพื่อส่งเสริม
การผลิตสื่อเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่มี
มาตรฐานสำหรับสร้างทักษะและสมรรถนะแก่คนทุกช่วงวัย

รัฐบาลร่วมกับภาคเอกชนจัดทำระบบฐานข้อมูล

สำหรับผู้สูงอายุ และจัดทำระบบฐานข้อมูลกลางของ
ผู้สูงอายุที่น่าเชื่อถือและเข้าถึงได้ โดยจัดตั้งเป็น
คณะทำงานเฉพาะด้านที่มีหน้าที่จัดทำฐานข้อมูล
เพื่อใช้ประโยชน์ในการวางแผน ออกแบบ และกำหนดทิศทางการพัฒนา
ทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ

รัฐบาลกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการสร้างแรงจูงใจ

ให้ผู้สูงอายุเกิดการพัฒนาทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นตลอดช่วงชีวิต โดยภาครัฐส่งเสริมและประสานงานกับภาคเอกชนในการจัดให้มีนโยบายการพัฒนาทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นต่อการทำงานและการประกอบอาชีพ

รวมถึงการจ้างงานผู้สูงอายุ เพื่อเป็นหลักประกันรายได้เมื่อสูงวัย นอกจากนี้ภาครัฐควรจัดการประเมินทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นในการอยู่ในตลาดแรงงานของผู้สูงอายุ และให้คำปรึกษาแนะนำในด้านทักษะ สมรรถนะ และการฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน เพื่อสนับสนุนผู้สูงอายุให้มีความสามารถในการทำงาน อีกทั้งสร้างแรงจูงใจให้ผู้สูงอายุมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาศักยภาพของตนเองในทุกด้าน

คณะทำงานบูรณาการควรวางแนวปฏิบัติเพื่อการพัฒนาทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุในประเทศไทยในยุคดิจิทัลให้เป็นรูปธรรม

โดยการพัฒนากระบวนที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ รวมถึงประสานภาคีเครือข่ายในการร่วมดำเนินการทั้งเขตเมืองและชนบทในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การส่งเสริมการพัฒนาเมืองแห่งการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุในพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ การส่งเสริมการพัฒนามหาวิทยาลัยวัยที่สามเพื่อพัฒนาทักษะและสมรรถนะของผู้สูงอายุ การสร้างแพลตฟอร์ม “แหล่งการเรียนรู้ใหม่ในโลกเสมือน” และการส่งเสริมการจัดอบรมหลักสูตรระยะสั้นของภาคส่วนต่าง ๆ ผ่านการออกแบบกระบวนการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ

รวมถึงควรส่งเสริมให้มีระบบคุ้มครองการศึกษาหรือเครดิตและการประเมิน และถอดบทเรียนผู้สูงอายุที่พัฒนาทักษะและสมรรถนะของตนเองอย่างต่อเนื่อง

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมควรเร่งกำหนดนโยบายด้านความเป็นธรรมทางดิจิทัลสำหรับคนทุกวัย โดยเฉพาะในกลุ่มประชากรผู้สูงอายุ โดยการกำหนดมาตรการและออกแบบระบบให้ผู้สูงอายุสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี

รวมถึงจัดบริการอินเทอร์เน็ตและอุปกรณ์เชื่อมต่อให้ครอบคลุมกับคนทุกช่วงวัย พร้อมกับกำหนดมาตรการป้องกันผู้สูงอายุถูกหลอกทางสื่อ

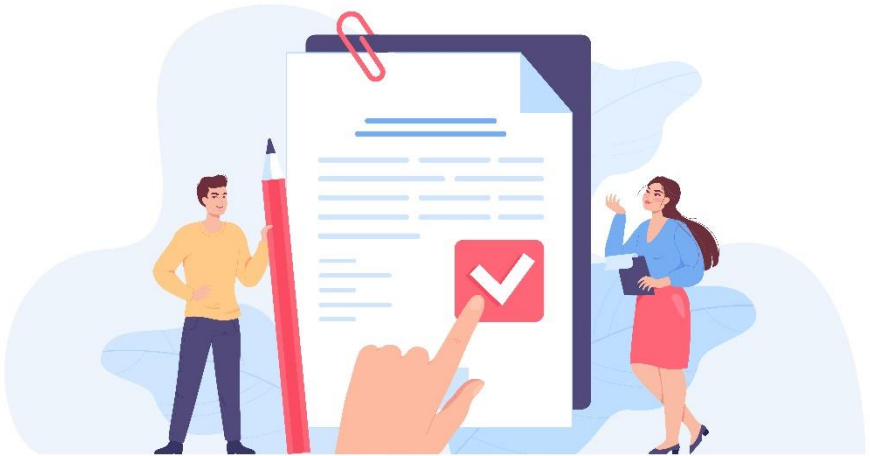
กระทรวงศึกษาธิการควรกำหนดนโยบาย ทั่วโลก และมาตรการในการเสริมสร้าง พัฒนาทักษะ และสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุในยุคดิจิทัล

รวมถึงเตรียมความพร้อมให้กับคนทุกช่วงวัยในการเข้าสู่สังคมสูงวัยโดยสมบูรณ์ของประเทศไทย อาทิ มีการสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับการเสริมสร้างและพัฒนาทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุในหลักสูตร รวมถึงจัดตั้ง “ห้องสมุดผู้สูงอายุ” ในทุกพื้นที่ โดยใช้แนวคิดของห้องสมุดนุชย์เป็นฐานในการดำเนินงาน เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้นำความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ของตนถ่ายทอดสู่คนรุ่นหลัง

บรรณานุกรม

- Reuters. *Aging population to hit U.S. economy*. สืบค้นเมื่อ 18 กุมภาพันธ์ 2566 จาก Reuters:
<https://www.reuters.com/world/us/aging-population-hit-us-economy-like-ton-bricks-us-commerce-secretary-2021-07-12/>
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2563). *มาตรการขับเคลื่อนสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืน 4 มิติ*. สืบค้นเมื่อ 27 กุมภาพันธ์ 2566 จาก
<https://www.dop.go.th/th/implementation/2/3/1379>.
- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2566). *สถิติผู้สูงอายุ*. สืบค้นเมื่อ 2 มีนาคม 2566 จาก <https://www.dop.go.th/th/know/side/1/1/1159>:
<https://www.dop.go.th/th/know/side/1/1/1159>
- มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย. (2564). *สถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2564*.
- กฤตพล สุธีภัทรกุล. (30 กันยายน 2565). *ญี่ปุ่นทุบสถิติ คนอายุมากกว่า 75 ปีแตะ 15% ของประชากร*. สืบค้นเมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2566 จาก bangkokbiznews:
<https://www.brandbuffet.in.th/2022/09/japan-senior-75-years-old-surge-15-percent-of-population/>

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2566). รายงานการวิจัย เรื่อง
การศึกษาทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับผู้สูงอายุ. เอกสารอัดสำเนา

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นายสุเทพ แก่งสันเทียะ

นายธนู ขวัญเดช

นางประวีณา อัสโย

เลขาธิการสภาการศึกษา

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษา
และพัฒนานาการเรียนรู้

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณารายงาน

นางสาวกอบกุล กว้างชวน

นางณัฐกฤตา พึ่งสุข

นางชนกนารถ บุญวัฒน์กุล

รักษาการในตำแหน่งผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน
ผู้สูงอายุ

ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษานอกกระบวน
และการศึกษาตามอัธยาศัยกลุ่มเป้าหมาย
พิเศษ สำนักงานส่งเสริมการศึกษา
นอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

ผู้อำนวยการสำนักการศึกษาต่อเนื่อง
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช

คณะผู้รวบรวมข้อมูล

รศ.ดร.วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา

รศ.ดร.วรรณรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา

รศ.ดร.สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล

ผศ.ดร.ระวี จุกศถกุล

เรียบเรียงและบรรณาธิการ

นางสาวกรกมล จึงสำราญ ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนานโยบาย
ด้านการมีส่วนร่วมและการเพิ่มโอกาส
ทางการศึกษา

นางสาวจุฑามาส ตั้งจิตบำรุง นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

ออกแบบรูปเล่ม

นางสาวจุฑามาส ตั้งจิตบำรุง นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

ผู้รับผิดชอบโครงการ

นางสาวกรกมล จึงสำราญ ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนานโยบาย
ด้านการมีส่วนร่วมและการเพิ่มโอกาส
ทางการศึกษา

นางสาวทัศนีย์ เนียมบุบผา นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ

นายเอกพล ดวงศรี นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

นางสาวนริศรา ใจคง นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

นางสาวสิริกานต์ แก้วคงทอง นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

นางสาวจุฑามาส ตั้งจิตบำรุง นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

นายศัพทาส ทองดี นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

หน่วยงานรับผิดชอบ

กลุ่มพัฒนานโยบายด้านการมีส่วนร่วมและการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา
สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาระบบเรียนรู้

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

โทรศัพท์ 0-2668-7123 ต่อ 2520

โทรสาร 0-2243-1128

สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
โทรศัพท์ 0-2668-7123 ต่อ 2520 โทรสาร 0-2243-1128
เว็บไซต์ <http://www.onec.go.th>